

VERSLAG

Vergadering van

De Statencommissie Duurzame Ontwikkeling

Vergaderdatum
23 mei 2018

Kenmerk

Status verslag
Concept

Verslaglegging door
Mevrouw D. Muda

Telefoonnummer
070 – 4416494

Verslag van de vergadering van de Statencommissie Duurzame Ontwikkeling, gehouden op 23 mei 2018 in het provinciehuis te Den Haag.

AANWEZIG:

Voorzitter: mevrouw Kip (CDA)
Secretaris: de heer De Jongh

PvdA mevrouw Koning, de heer Minderhout
CDA de heer P.J. Rijken, de heer De Haan
VVD de heer Ludema, de heer Paymans, mevrouw Nelisse
ChristenUnie en SGP de heer Van Dieren
GroenLinks mevrouw Sahin, mevrouw Van Hunnik
SP de heer Hoogendam
D66 mevrouw Wijbenga, de heer Rijnberk
Partij voor de Dieren mevrouw Van Viegen
PVV de heer Mooiman, de heer P.J. Rijken
50PLUS de heer Bakx
Groep Ellen Verkoelen -
Groep Leefbaar Zuid-Holland -

AFWEZIG: de heer Struijlaard, mevrouw Balootje

AANWEZIGE GEDEPUTEERDE:

gedeputeerde Weber

AGENDA:

2. **Opening overlegvergadering**
- 2a. **Mededelingen**
- 2b. **Vaststellen van de agenda**
- 2c. **Spreekrecht**
- 2d. **Rondvraag**
3. **Verslag vorige vergadering**
4. **Besluitenlijst vorige vergadering**
5. **Bespreekstukken**
- 5a. **Jaarstukken 2017 en voortgangsrapportage Groen en Energie**
- 5b. **Subsidieverlening Energie Transitie Partners B.V.: Innovatiecluster Warmte Westland-Oostland**
- 5c. **Voortgang warmtedossier**
6. **Sluiting**

2. Opening overlegvergadering

De VOORZITTER opent de overlegvergadering om 13.50 uur en heet iedereen welkom.

2a. Mededelingen

De VOORZITTER deelt mee dat bericht van verhindering is ontvangen van de heer Struijlaard en mevrouw Balootje.

2b. Vaststellen van de agenda

De VOORZITTER constateert dat de agenda ongewijzigd wordt vastgesteld.

2c. Spreekrecht

De VOORZITTER deelt mee dat zich een inspreker heeft aangemeld naar aanleiding van ingekomen stuk nummer 35, e-mail over het uitblijven van afdoening van de brief van 14 november 2017 aan PS over het bomencompensatieplan Leidschendam-Voorburg en geluidsoverlast A4 van het Actiecomité Stop Geluidsoverlast A4. Zij geeft het woord aan de heer Meershoek.

De heer MEERSHOEK spreekt namens het Actiecomité Stop Geluidsoverlast A4 dat nog steeds op een passend antwoord wacht op haar brief van 14 november 2017. Hij neemt tenminste aan dat de publicatie van 22 maart 2018 niet als zodanig beschouwd moet worden. Dat de baggeropbrengsten voor BAM tegenvallen, verandert niets aan het feit dat de reeds jaren bestaande geluidshinder van de A4 is veranderd in geluidsoverlast. De inwoners van Voorschoten rekenen op een geluidsscherm. Gedeputeerde Staten stellen in hun brief van 31 oktober 2017 dat het kappen van bomen en struiken en het geluidsniveau geen directe relatie met elkaar hebben, terwijl het grote aantal klachten en de oprichting van het actiecomité het tegendeel daarvan voldoende aantonen. De provincie schermt met geluidsberekeningen maar die zijn gebaseerd op gemiddelden met een aantal aftrekposten om de hoogte te corrigeren. De bewoners weten inmiddels wel dat berekeningen heel iets anders zijn dan het in de praktijk ervaren van geluid. Het geluidsniveau van de A4 is door het kappen van de bomen in Voorschoten wel degelijk toegenomen. Sommige Statenleden zijn op bezoek geweest en hebben zelf de geluidsoverlast ervaren. Het comité nodigt graag alle Statenleden maar ook gedeputeerde Weber uit om de geluidsoverlast zelf te komen ervaren, als de wind uit het oosten of het zuiden komt. In de reactie van 19 juni 2017 van de vier verenigingen die tezamen een derdenbeding hebben bij het contract tussen de provincie en BAM van 2009 wordt gehakt gemaakt van de oplossing van Witteveen+Bos. Spreker noemt het merkwaardig dat de provincie en BAM dat contract zomaar terzijde schuiven. De inwoners van Voorschoten waren ervan overtuigd en hadden ook het vertrouwen dat er een geluidsscherm zou komen. Vertrouwen in de overheid is een kernvoorwaarde voor een goed functionerende democratie. Vertrouwen komt te

voet maar vertrekt te paard. Het is aan de Staten om ervoor te zorgen dat het paard op stal blijft.

De VOORZITTER geeft gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw VAN VIEGEN vraagt hoe het contact met Gedeputeerde Staten hierover tot nu is geweest.

De heer MEERSHOEK antwoordt dat het comité een brief heeft geschreven. Daarop heeft zij geen antwoord gekregen. Het comité heeft een gesprek aangevraagd ongeveer vier maanden geleden met gedeputeerde Vermeulen. Na een aantal reminders heeft het comité te horen gekregen dat de gedeputeerde geen behoefte had aan een gesprek.

Mevrouw SAHIN heeft inmiddels begrepen dat het comité nog geen antwoord heeft gekregen op haar e-mail van 14 november 2017. Zij zal verdere vragen stellen aan GS.

De heer MEERSHOEK beaamt nogmaals dat het comité nog steeds geen passend antwoord heeft gekregen.

Mevrouw VAN VIEGEN zal er, mogelijk samen met een aantal andere fracties, bij GS op aandringen om voor een antwoord te zorgen.

De heer BAKX vraagt met wie het genoemde derdenbeding gesloten was.

De heer MEERSHOEK antwoordt dat de provincie in 2009 een contract heeft gesloten met BAM. Andere partijen hebben daarbij een derdenbeding, maar dat wordt nu kennelijk zomaar opzijgeschoven.

Mevrouw WIJBENGA vraagt of er nog andere opties denkbaar zijn dan geluidsschermen.

De heer MEERSHOEK antwoordt dat het het mooiste zou zijn als alle bomen zouden terugkomen, maar dat is niet haalbaar. Er is dus eigenlijk geen ander alternatief dan een geluidsscherm. Het comité heeft in de zeven maanden van haar bestaan informatie verzameld over alle mogelijke vormen van geluidsschermen, inclusief de kosten.

Mevrouw SAHIN vraagt naar de rol en de reactie van de gemeente Voorschoten.

De heer MEERSHOEK antwoordt dat het gemeentebestuur van Voorschoten achter de activiteiten van het comité staat. Het comité heeft intensief contact met alle fracties en het college maar het gebied van de Vlietlanden valt onder de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het comité heeft ook contact met Leidschendam-Voorburg.

Mevrouw KONING vindt het fijn dat het comité de Staten erop wijst dat de e-mail niet beantwoord is, terwijl de Staten daar wel om gevraagd hadden. Het probleem is ontstaan door de bomenkap. Zij begrijpt dat het comité inmiddels beschikt over informatie over de verschillende typen geluidsschermen en de kosten daarvan. Zij vraagt of het comité bereid is die informatie aan de Staten ter beschikking te

stellen, zodat Provinciale Staten bij de voorjaarsnota eventueel middelen kunnen vrijmaken om de oplossing te realiseren.

De heer MEERSHOEK geeft een indicatie van de kosten. Het gaat om 3400 meter en het zou ongeveer 3,5 miljoen euro kosten.

De VOORZITTER bedankt de spreker. Het voorstel is om de brief door te geleiden naar Gedeputeerde Staten en om een afschrift van de reactie te vragen. Zij vraagt of de commissie daarmee instemt.

Mevrouw KONING heeft in de procedurevergadering al aangegeven dat de Staten deze zaak nog een keer bij GS onder de aandacht zouden moeten brengen, maar zij denkt inmiddels dat de Staten iets stelliger moeten zijn in hun uitspraak hierover, hoewel zij ervan overtuigd is dat er ergens iets fout is gegaan.

Mevrouw SAHIN is het niet eens met het voorstel, temeer omdat in de voorgaande alinea staat dat het nog besproken zou worden in de commissie Duurzame Ontwikkeling. Zij vindt dat ook gekeken moet worden waarom de e-mail van 17 november 2017 nu nog niet beantwoord is.

De VOORZITTER begrijpt dat de Staten antwoord willen krijgen op deze vraag en dat zij aandringen op een spoedige beantwoording. Zij brengt in herinnering dat in de commissie is afgesproken dat de heer Paymans eerst technische vragen zou stellen en dat de commissie op basis van de beantwoording zou besluiten of bespreking gewenst is. Die vragen zijn echter nog niet gesteld; daarom is het onderwerp ook nog niet ingepland.

Mevrouw VAN VIEGEN wil ook graag weten waarom de gedeputeerde geen behoefte heeft aan een gesprek.

Mevrouw KONING begrijpt dat een deel van de vertraging aan de Staten zelf te wijten is. Zij stelt voor om nu af te spreken dat het in september 2018 besproken wordt. Dat biedt voldoende tijd voor het stellen en de beantwoording van de technische vragen van de heer Paymans.

De heer VAN DIEREN vindt dat de gang van zaken geen schoonheidsprijs verdient en daarom steunt hij het voorstel van mevrouw Koning. Hij vindt dat de heer Paymans zo snel mogelijk zijn technische vragen moet stellen. Lukt dat niet, dan moet de commissie het maar doen zonder die antwoorden.

De heer PAYMANS legt uit dat zijn ziekte maar ook de discussie over welke gedeputeerde het woordvoerschap had en in welke commissie het thuishoorde, redenen waren voor deze vertraging. Hij is echter zeker van plan om zijn technische vragen zo snel mogelijk in te dienen. Hij heeft zelf in de tussentijd een werkbezoek afgelegd en er zijn geluidsmetingen gedaan op drie verschillende punten. Die informatie zal meegenomen worden in de vraagstelling.

De VOORZITTER concludeert dat de heer Paymans binnen afzienbare tijd zijn vragen zal stellen. Zij gaat ervan uit dat die in de zomer beantwoord worden. Gezien de geluiden uit de commissie stelt zij voor om dit onderwerp te agenderen voor de commissievergadering in september 2018. De commissie wil dat de brief zo spoedig mogelijk wordt beantwoord en dat daarbij ook ingegaan wordt op de

vraag waarom GS tot op heden niet hebben geantwoord en waarom gedeputeerde Vermeulen geen behoefte heeft aan een gesprek.

Mevrouw SAHIN vindt het niet netjes dat de briefschrijvers nog zo lang op een antwoord moeten wachten. Mevrouw Koning heeft al aangegeven wat de Staten eventueel zouden kunnen doen, maar zij zou ook graag weten of en hoe het college de problematiek wil aanpakken.

De heer VAN DIEREN vindt dat de commissie de tijd moet nemen om zich het onderwerp, dat een tijd bij de commissie Verkeer en Milieu was ondergebracht, eigen te maken. De inspreker weet nu dat de Staten ermee bezig zijn. Als het antwoord van GS niet bevredigend is, dan kunnen Provinciale Staten zelf voorstellen doen. Hij vindt het voorstel van mevrouw Koning evenwichtig.

Mevrouw SAHIN vindt dat de Staten bij de voorjaarsnota eventueel financiële maatregelen zouden moeten nemen.

De heer VAN DIEREN vindt dat erg kort dag. Hij stelt voor om dat bij de begroting te doen.

De VOORZITTER stelt voor het te doen, zoals net besproken is. Aldus wordt besloten.

3. Verslag vorige vergadering

Het verslag van de commissievergadering van 11 april 2018 wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Besluitenlijst vorige vergaderingen

De besluitenlijst van de commissievergadering Duurzame Ontwikkeling van 11 april 2018 wordt ongewijzigd vastgesteld.

2d. Rondvraag

Mevrouw KONING wijst erop dat de voorzitter de rondvraag overslaat.

De VOORZITTER herinnert zich dat mevrouw Koning een vraag heeft ingediend en geeft haar alsnog het woord.

Mevrouw KONING begrijpt dat er iets is misgegaan en daarom leest zij haar vragen voor. Zowel in het AD als bij Omroep West was half april 2018 een bericht te lezen dat Rijkswaterstaat een verbreding van de A4 Midden-Delfland onderzoekt in verband met de integrale ontwikkeling Delft-Schiedam. Omdat die ontwikkeling hoort bij programma I (reserve IODS), stelt de PvdA de volgende vragen:

- Zijn Gedeputeerde Staten bekend met het onderzoek van Rijkswaterstaat?
- En zo ja, is Zuid-Holland betrokken bij het onderzoek als belanghebbende of als voorzitter van IODS?

- Als er een rijstrook per richting wordt toegevoegd tussen Den Hoorn en de Keteltunnel, past dat dan in het door de overheden ondertekende convenant?
- Is het IODS-convenant nog steeds niet afgelopen omdat nog niet aan alle verplichtingen (onder andere het ecoviaduct) is voldaan?
- Welke gevolgen hebben twee extra rijstroken voor het Provinciaal Landschap Midden-Delfland en voor de kwaliteit van lucht en geluid, met name in relatie tot de geluid- en zichtgaranties voor het IODS-deel?
- Verwachten Gedeputeerde Staten gevolgen voor de weidevogels en andere natuurdoelstellingen?
- Als GS gevolgen verwachten op bovengenoemde punten of op andere punten, hoe gaan Gedeputeerde Staten daarop dan acteren?

De PvdA maakt zich zorgen over het onderzoek naar meer rijstroken en wil graag weten of en hoe Zuid-Holland hierbij betrokken is en of en hoe de provincie daarop acteert.

Gedeputeerde WEBER kende de rondvraag niet en hoort heel veel dingen die hem onbekend voorkomen. Natuurlijk heeft nieuwe infrastructuur gevolgen en consequenties voor diverse zaken, zoals de weidevogels. Hij stelt voor dat hij eerst nadere informatie inwint, voordat hij mevrouw Koning antwoordt.

Mevrouw KONING zal wel moeten wachten, als de gedeputeerde de antwoorden niet heeft. Zij vindt dat wel jammer want zij heeft haar rondvraag tijdig ingediend.

De VOORZITTER legt uit dat de griffie een fout gemaakt heeft en niet de gedeputeerde.

Mevrouw KONING vindt het jammer, omdat zij haar vragen zowel aan de griffie als aan de gedeputeerde heeft gemaild. Zij wil graag weten binnen welke termijn haar vragen beantwoord zullen worden.

Gedeputeerde WEBER vindt het lastig om toe te zeggen dat Gedeputeerde Staten de vragen binnen een week zullen beantwoorden, omdat dit nogal wat uitzoekwerk vergt. Zij heeft in ieder geval wel zijn belangstelling gewekt.

De VOORZITTER stelt voor dat de gedeputeerde mevrouw Koning binnen een week laat weten wanneer zij het antwoord kan verwachten.

Mevrouw KONING vindt dat een goed voorstel omdat zij in ieder geval weet wanneer zij het antwoord kan verwachten.

De VOORZITTER biedt mevrouw Koning haar excuses aan voor het feit dat het niet goed is gegaan met haar rondvraag.

5. Bespreekstukken

5a. Jaarstukken 2017 en voortgangsrapportages Groen en Energie

De VOORZITTER stelt voor om de spreekvolgorde van de P & C-cyclus te hanteren. Zij geeft het woord aan de PVV.

De heer MOOIMAN gaat in op de punten die specifiek betrekking hebben op de commissie Duurzame Ontwikkeling. De streefwaarden voor de tevredenheid van

inwoners over recreatief groen en recreatieve routenetwerken zijn ruimschoots behaald. Dat is niet alleen iets om trots op te zijn, maar ook reden om te stoppen met verdere investeringen in nepnatuur. De provincie onderzoekt de impact van recreatief fietsen maar het lijkt de PVV nuttiger om te onderzoeken wat de economische gevolgen zijn van de hoge ov-tarieven, gezien de impact daarvan op de maatschappij en het besteedbaar inkomen.

Mevrouw WIJBENGA vraagt wat de PVV verstaat onder nepnatuur.

De heer MOOIMAN antwoordt dat de provincie constant doordrukt dat er overal nieuwe natuur wordt aangelegd, terwijl dat helemaal niet nodig is.

Mevrouw WIJBENGA begrijpt dat de PVV dat soort natuur kunstmatig vindt, maar dat verklaart nog niet het woord nep.

De heer MOOIMAN beaamt dat het om kunstmatige natuurgebieden gaat die aangelegd worden door de overheid. Dat ziet de PVV niet zitten. Hij vervolgt zijn betoog. Hij vindt de subsidie voor een ganzenrustgebied opmerkelijk omdat de provincie eerder juist ganzen wilde vergassen, tenzij het hier om een ganzenkerkhof gaat. Ook de subsidieslurpende minaretten van de milieumaffia komen weer ter sprake. Collega's spreken soms over greenwashing, maar wat de PVV betreft heeft greenwashing eerder betrekking op windturbines, omdat die draaiende gehouden worden met enorme hoeveelheden subsidie, terwijl al het profijt naar de bedrijven gaat. Die middelen hadden wat de PVV betreft beter besteed kunnen worden ten behoeve van de burgers of aan werkelijk duurzame, rendabele technologieën. Gezien het slechte prognosticeren en prioriteren van het college, is er aan het eind van 2017 ongeveer 30 miljoen euro over. De PVV stelt voor om dat geld terug te geven aan de burger. De PVV stelt voor om de reserve deels beschikbaar te stellen voor het project Buitenland van Rhoon, omdat achtentwintig agrariërs daar zich niet kunnen vinden in het plan. Daarnaast stelt de PVV voor om extra geld beschikbaar te stellen om de slachtoffers van de windturbines te compenseren, want de waardedaling van hun vastgoed of woning gaat gewoon door.

Mevrouw NELISSE concludeert dat de inhoudelijke voortgang van bijna alle onderdelen op het gebied van groen goed verloopt. Er staat slechts een onderdeel op rood, namelijk de jaarlijkse groei van het aantal hectares nieuw natuurgebied in beheer. De verwerving en deelname aan zelfrealisatie blijft achter, doordat gekozen is voor een aanpak op basis van draagvlak in plaats van dwang. De VVD steunt die aanpak. Drie indicatoren staan op oranje maar die zijn alle drie goed te verklaren; sommige gebieden tellen niet mee voor een beoordeling en als gevolg van de eerdergenoemde rode indicator. Hoewel dus niet alles op groen staat, zijn de afwijkingen verklaarbaar en daardoor begrijpelijk. De VVD constateert dat Zuid-Holland achterloopt op de ambities voor schone en toekomstbestendige energie. De VVD blijft aandacht vragen voor energiebesparing, omdat GS naar haar mening besparing te weinig bevorderen. Dat geldt voor de bebouwde omgeving, maar ook voor de industrie. Spreekster stelt voor om separaat terug te komen op de mogelijkheden om energie te besparen en de instrumenten die daarvoor kunnen worden ingezet. Omdat de indicatoren onvoldoende onafhankelijk zijn van elkaar, staan ook de overige indicatoren op het gebied van energie op rood. De VVD vindt niet dat er meer moet worden bereikt, maar wel dat er nog eens kritisch naar de ambitie moet worden gekeken. De provincie moet waken voor ondoordachte maatregelen en

de ambitie realistisch en betaalbaar houden door meer te besparen en een slimme transitie naar bronnen met minder CO₂-uitstoot. Naast de jaarstukken ligt ook een behandelvoorstel voor de intensieve veehouderij voor. De VVD wil graag weten welke administratieve lasten dit voor de ondernemers betekent. De VVD vindt de punten onder het kopje structuur voldoende voor de uitwerking.

De heer VAN DIEREN beperkt zich tot een drietal onderwerpen, waarover hij een vraag heeft.

- De lasten voor het programma Groen zijn begroot op 215 miljoen euro. Bij de voorjaarsnota wordt verwacht dat er voor 10 miljoen euro meer gerealiseerd zal worden. Bij de najaarsnota gaat er 60 miljoen euro vanaf. Spreker neemt aan dat het voorspellend vermogen van Gedeputeerde Staten aan het einde van het jaar het grootst is. Provinciale Staten moeten het beleid continu kunnen volgen. Spreker vraagt wat Gedeputeerde Staten gaan doen om het voorspellend vermogen voor programma I in de loop van het jaar te vergroten.
- Ten tweede wil hij weten wat de stand van zaken is met betrekking tot het vaststellen van de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden. Het is van belang dat de natuurkwaliteit in die gebieden op zijn minst wordt gehandhaafd. Daarom is het van belang om de beheerplannen zo snel mogelijk vast te stellen. In dat verband wil hij ook weten hoe Provinciale Staten de uitvoering van de beheerplannen kunnen volgen.
- Op het gebied van energiebesparing wordt iets minder bereikt dan verwacht. Het is van belang om te weten of die stagnatie plaatsvindt in de industrie of elders om gerichte maatregelen te kunnen nemen. Daarom vraagt spreker om onderscheid te maken tussen de verschillende groepen.

Tot slot merkt hij op dat hij met genoeg kennis heeft genomen van de voortgangsrapportage Groen, ook al zaten er voor hem geen nieuwe elementen in.

Mevrouw WIJBENGA heeft namens D66 de volgende opmerkingen:

- D66 is tevreden over de inspanningen van GS op het gebied van recreatie en groenbeleving. Spreekster deelt de conclusie van de PVV op dat punt.
- Er zijn blijvend investeringen nodig om de kwaliteit en de kwantiteit van natuur en biodiversiteit te behouden en de soortenrijkdom te beschermen. Dat vergt echter veel geduld want de natuur is niet maakbaar. Het is van belang dat de provincie samen met haar partners in de gebieden de juiste condities schept. Buiten kijf staat dat de provincie streeft naar kwantitatief en kwalitatief goede natuur met voldoende verbindingszones en een soortenrijkdom die past bij het habitatype. Dat vergt veel geld, tijd en inpassing maar de provincie wil de natuur beschermen, in stand houden, herstellen en ontwikkelen, zo veel mogelijk in samenhang met recreatie en landschapswaarden. Volgens de voortgangsrapportage Groen lijkt de biodiversiteit niet achteruit te gaan, hoewel een Duits onderzoek en een recente lezing over de achteruitgang van de insecten geen positief beeld geven. D66 is positief over de onafhankelijke schouw in acht gebieden, waaruit bleek dat het in die gebieden iets beter gaat met de biodiversiteit. Spreekster veronderstelt dat de insecten daarbij niet betrokken zijn.
- Er is veel gebeurd op het gebied van duurzame landbouw, maar ook bij dit onderwerp was een tussentijdse bijstelling van de begroting nodig, omdat het niet lukt om de verwachte realisatie te halen. Spreekster vraagt of dit te maken heeft met de planning of onverwachte omstandigheden. Er ligt een voorstel om een keer per jaar in gesprek te gaan met LTO over de voortgang.

Zij vraagt of een keer per jaar wel voldoende is, vooral als de Staten willen bijsturen.

- Uit een samenvatting van het rapport Meterstand blijkt dat er ontzettend veel initiatieven genomen worden in het nieuwe beleidsveld schone en toekomstbestendige energie. Niet alle initiatieven leiden tot het gewenste resultaat maar het college verdient zeker een compliment voor zijn inspanningen. Spreekster vindt het opvallend dat de CO₂-uitstoot wat toeneemt, vooral in de industrie, waarschijnlijk als gevolg van de economische ontwikkelingen. Zij vraagt om een toelichting op de indicatoren. Zij heeft de indruk dat de stoplichtindicatie niet altijd correspondeert met de getallen. Zonnevelden worden vaak als oplossing gezien voor de energietransitie maar zij hebben grote consequenties voor de ruimtelijke kwaliteit, natuur en landbouw. Wat D66 betreft kunnen zonnevelden dan ook geen alternatief zijn voor geplande windmolens. D66 is het wel eens met het restrictieve beleid dat wordt ingezet bij de wijziging van de VRM. Net als de VVD en de SGP en ChristenUnie zou D66 graag zien bij welke groepen energiebesparing achterblijft. D66 overweegt om met een motie te komen bij de voorjaarsnota om GS te vragen naar de stand van zaken in relatie tot de Wet milieubeheer.

Mevrouw KONING concludeert dat de jaarstukken over 2017 een vertrouwd beeld laten zien. De provincie doet al een aantal jaren minder dan verwacht. De PvdA is voornemens om bij de voorjaarsnota en de kadernota voorstellen te doen. De PvdA wil echter geen extra uitgaven inplannen die over de verkiezingen heen zullen gaan. Het voorspellend vermogen op het gebied van groen zou beter mogen, maar ook dat is in lijn met de afgelopen jaren. De PvdA heeft twee specifieke vragen op dat punt:

- Het aantal hectares NNN is veel minder toegenomen dan de bedoeling was. Dat kan met zelfrealisatie te maken hebben maar de PvdA denkt dat het ook van belang is om tussentijds bij te sturen, zoals nu in de Krimpenerwaard onteigening als middel wordt ingezet. Spreekster vraagt of alleen in de Krimpenerwaard dit soort bijsturingen heeft plaatsgevonden of dat iets dergelijks ook elders gebeurt.
- In de Biesbosch is voorgesteld (ook alweer ingetrokken) om toegangskaartjes te verkopen om het onderhoud te financieren. De PvdA mist in de structuur, en dus ook in de jaarstukken, in hoeverre gebieden in staat zijn om zelf te voorzien in beheer en onderhoud en waarmee.
- De PvdA vindt de Meterstand heel helder, maar dat neemt niet weg dat een aantal zaken wel zorgen baart, zoals de toegenomen CO₂-uitstoot en energievraag bij de industrie. De vraag is hoe de provincie kan voorkomen dat de CO₂-uitstoot blijft stijgen. Als positief voorbeeld noemt spreekster de landbouw. Wellicht kunnen daaruit lessen getrokken worden voor andere sectoren.

De heer P. RIJKEN verklaart dat het CDA tevreden is over de voortgangsrapportage Groen. In vergelijking daarmee zijn de jaarstukken zelf minder goed leesbaar. Wellicht kunnen daaruit lessen getrokken worden voor een volgende keer. De gegevens voor de Barometer Duurzame Landbouw komen uit de voortgangsrapportage Groen. Dat is een compliment waard.

De heer VAN DIEREN vraagt of de heer Rijken overweegt een motie in te dienen om de ervaring op dat punt te benutten.

De heer P. RIJKEN was net aangekomen bij een warm pleidooi voor infographics. Op een later moment zal blijken of er zwaardere middelen nodig zijn. Hij beschouwt de Barometer Duurzame Landbouw als een infographic en hoopt dat er meer zullen volgen. Hij vervolgt met de inhoud. Er zijn al veel lovende woorden gesproken over recreatie en groenbeleving. Bijna alle indicatoren staan op groen. Het CDA is blij met de mooie resultaten. De grootste onderbesteding is te zien bij natuur en biodiversiteit. Dat is bekend en de Staten hebben uitgebreid stilgestaan bij de actualisatie van het NNN. Bij het kaderbesluit Groen zullen daarover besluiten worden genomen. Het CDA ziet de verbeteringen met vertrouwen tegemoet. Ook voor de duurzame landbouw staan de indicatoren op groen. De trends zijn stabiel stijgend. Alle onderbestedingen zijn afwijkingen als gevolg van bijstelling van de planning. De mooie Meterstand schept verwachtingen voor de toekomst. Het CDA wil graag op die lijn voortgaan.

Energie laat volgens de indicatoren het meest negatieve beeld zien, maar de oorzaken van de onderbesteding zijn bekend. In de commissie Ruimte en Leefomgeving heeft het CDA reeds aan gedeputeerde Vermeulen gevraagd of het aangekondigde brede maatschappelijke debat nog voor de verkiezingen zal leiden tot een plan van aanpak of een plan de campagne. Volgens de gedeputeerde wordt dat echter onderdeel van de verkiezingscampagne. Voor een aantal onderdelen duurt dat wat het CDA betreft te lang en ook andere fracties hebben al aangegeven dat de Staten in ieder geval over zonnevelden moeten praten. Gelukkig gaat dat in september 2018 gebeuren. Het CDA pleit ervoor dat de Staten de rijen sluiten en tot een marsroute komen om de duurzaamheidsdoelstellingen en energietransitie te behalen.

Mevrouw SAHIN begint met de doelstelling 1.3 en 1.4. GroenLinks maakt zich voor de categorie groen zorgen over twee aspecten, de biodiversiteit en de trage transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Doelen kunnen natuurlijk niet vanuit het provinciehuis gerealiseerd worden maar na gesprekken met vertegenwoordigers van groene partners en landschapstafels is wel duidelijk dat zij verwachten dat de provincie een aanjagende rol zal spelen. In vervolg op de inmiddels beantwoorde technische vragen heeft GroenLinks de volgende vragen:

- Hoe kan de provincie de organisatiekracht van landschapstafels versterken en wat heeft de provincie tot nu gedaan om dat te bereiken?
- Naar aanleiding van de internationale dag van de biodiversiteit en de achteruitgang van de insecten vraagt GroenLinks wat de provincie vanaf nu anders gaat doen om de insectenachteruitgang te voorkomen. Er is landelijk een deltaplan biodiversiteit in ontwikkeling. In hoeverre gaat Zuid-Holland daarbij aanhaken?
- GroenLinks maakt zich zorgen over de kwaliteit (68% valt in de categorie matig) van de habitattypen in Natura 2000-gebieden, een taak die wettelijk bij de provincie ligt. Nu wordt opnieuw aangegeven dat het doel is om de achteruitgang te stoppen. GroenLinks vraagt of er een analyse is gemaakt van die 68%, zodat er effectieve maatregelen genomen kunnen worden.
- GroenLinks is uiteraard groot tegenstander van de uitbreiding van de intensieve veehouderij. GroenLinks heeft kennisgenomen van de brief over de monitoring van de uitbreiding van de intensieve veehouderij. Voor GroenLinks is volstrekt onduidelijk welke informatie zij kan verwachten. Mevrouw Koning heeft eerder aangegeven dat het belangrijk is dat de effecten van intensieve veehouderij goed gemonitord worden. GroenLinks zit dan ook niet te wachten op gespreksverslagen met LTO maar wil gedegen informatie van onafhankelijke deskundigen over de effecten van uitbreiding

van de intensieve veehouderij. Spreekster vraagt om een toelichting van de gedeputeerde.

- GroenLinks is erg geschrokken van het lage aandeel duurzame energie. De bestuurlijke inleiding van de jaarrekening geeft echter de indruk dat het heel goed gaat met de schone energie in Zuid-Holland, maar volgens spreekster is dat een soort fake news. Het resultaat is namelijk schrikbarend laag. GroenLinks wil graag weten waarom het niet lukt. In Watt Anders is veel gesproken over energiebesparing maar er is juist meer energie verbruikt. GroenLinks vraagt hoe GS deze uitkomst duiden. Ook het bouwen zonder gasaansluiting en het verduurzamen van bestaande bouw blijven achter. GroenLinks vraagt welke conclusies GS hebben getrokken uit de inventarisaties en of de Staten een wijziging in het beleid kunnen verwachten. GroenLinks is tevreden over de uitwerking van de provinciale voetafdruk; wat GroenLinks betreft kan de motie daarover als afgedaan worden beschouwd.

De heer HOOGENDAM geeft zijn complimenten voor de verbetering van de weergave, maar in de tabellen ontbreekt vaak om welke eenheden (hectares, miljoenen euro's of percentages) het gaat. Op pagina 120 en 123 staat twee keer dezelfde tabel. Spreker vraagt of dat de bedoeling is. De SP is wat achterdochtig geworden als het gaat over zaken als uitkijkposten in natuurgebieden. Spreker kwam ergens tegen dat de provincie 1000 km aan wandelpad heeft aangelegd. Hij vraagt of dat daadwerkelijk gebeurd is of dat de provincie alleen richtingaanwijzers heeft neergezet of iets dergelijks. Hij sluit zich aan bij de opmerking van de heer Van Dieren over het voorspellend vermogen van de provincie en het maken van begrotingen. Hij pleit er nadrukkelijk voor, zoals ieder jaar, om te proberen dat te verbeteren. Zoals gezegd, een aantal zaken loopt goed en een aantal zaken minder goed, wat vooral te wijten is aan het doorschuiven van zaken et cetera. Hij vindt het opvallend dat het inkomen van de melkveehouders kennelijk dramatisch is. Hij vraagt of de provincie daar iets aan kan doen.

Bij energie springt als enige positieve punt de energiehuishouding van de provincie eruit, maar ook daarbij geldt dat beter begroten zou helpen. Spreker vraagt zich af of het wel verstandig is om in de Meterstand uitgebreid aan te geven dat het WBR 70 tot 80 ton CO₂ per jaar gaat schelen, omdat het nog maar zeer de vraag is of dat gaat lukken. Op pagina 5 staat dat de provincie 140 miljoen euro uitgeeft aan innovatie voor de energietransitie. Alles bij elkaar opgeteld komt hij echter 15 miljoen euro tekort. De SP is benieuwd wat de afspraken met LTO over het meten en toetsen van de uitbreiding van de intensieve veehouderij opleveren. Alle onderwerpen worden genoemd maar het moet natuurlijk wel op een goede manier te toetsen zijn.

Mevrouw VAN VIEGEN constateert dat wederom de natuurdoelen niet zijn gehaald. Zij vindt het jammer dat er nu pas, na jaren, wordt bijgestuurd, hoewel zij blij is met de inzet van de strategische reserve. Het meeste provinciale geld gaat naar mobiliteit en economie, er gaat nog geen kwart naar een gezonde leefomgeving en natuur. De Partij voor de Dieren vindt dat er juist meer geïnvesteerd zou moeten worden in natuur en minder in asfalt. Uit een onderzoek dat gedaan is in opdracht van de provincie Zuid-Holland blijkt dat vlinders enorm achteruitgaan. De Vlinderstichting noemt de situatie zeer ernstig. GS antwoorden daarop dat zij sterk inzetten op ecologische verbindingen. Daarom verbaast het spreekster des te meer dat in de laatste wijziging van de VRM ecologische verbindingzones worden geschrapt. Zij overweegt om volgende week een amendement in te dienen om dat ongedaan te maken. Op pagina 55 wordt

voorgesteld om te besparen om het natuurbeheer op lange termijn te kunnen financieren. Spreekster vraagt waarom er niet besloten wordt om meer te investeren in natuur, zoals ook gebeurt voor wegen.

Ook de Partij voor de Dieren is geschrokken van het achterblijven van de realisatie van de doelen op het gebied van energietransitie, ook al geeft de provincie zelf het goede voorbeeld. Wat de Partij voor de Dieren betreft moet de inzet op de energietransitie geïntensiveerd worden. In de jaarrekening staat dat het Rijk zou moeten bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit van De Grevelingen. Spreekster vraagt hoeveel geld daarvoor nodig is en welke maatregelen GS daarvoor nemen. Hetzelfde geldt voor de Kader Richtlijn Water; eerder is aangegeven dat de doelen niet in 2027 gehaald zouden zijn, maar nu zou dat weer wel lukken. Spreekster vraagt waarom GS verwachten dat die doelen wel gehaald zijn in 2027. In de stukken staat dat het vergunningstrajecten in de gebieden Sauerboezem, de Nieuwkoopse Plassen, De Haak, Kennermerland-Zuid en de uiterwaarden van de Lek zijn vertraagd, maar dat dit in 2018 en 2019 wordt ingehaald. Spreekster vraagt wat de oorzaak is en hoe GS een versnelling willen realiseren. In het overzicht bij de akkerbouw staat dat het stikstofoverschot per hectare en de energie-efficiëntie ernstig overschreden worden. Spreekster vraagt hoe GS dat willen verbeteren. Zij leest dat een aantal buitenlandse bedrijven door het IQ geadviseerd is bij vestiging, verhuizing of uitbreiding in de regio. Uit antwoorden op technische vragen blijkt dat er geen eisen worden gesteld op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie. De Partij voor de Dieren zou graag zien dat er juist duurzame bedrijven naar Zuid-Holland gehaald worden om de klimaatdoelstellingen te kunnen behalen. Zij roept het college op om daarmee aan de slag te gaan. De Partij voor de Dieren vindt dat de effecten van de intensieve veehouderij op de gezondheid van mensen en dieren en het milieu meegenomen zouden moeten worden in de monitoring. Gesprekken alleen vindt de Partij voor de Dieren niet genoeg.

De heer BAKX beperkt zich tot drie opmerkingen over zaken die van toepassing zijn voor de commissie DO. 50PLUS complimenteert GS met het feit dat de provincie met de doelstellingen voor recreatie en groen op koers ligt. 50PLUS vraagt wel wat extra aandacht voor de veiligheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid van natuur- en recreatiegebieden, met name voor mensen die afhankelijk zijn van aangepast vervoer en ouderen. Spreker vraagt of gedeputeerde Weber in overleg met gedeputeerde Vermeulen kan kijken of verbeteringen mogelijk zijn.

Wat betreft de fractie van 50PLUS zou het uitgangspunt voor schone energie moeten zijn vermindering van de uitstoot van CO₂. De fractie vraagt zich af welke maatregelen de provincie zou kunnen nemen om met name grotere bedrijven te dwingen om de processen zodanig aan te passen dat de CO₂-uitstoot gereduceerd wordt. Naar aanleiding van het adviesrapport over de versnelling van de energietransitie in de installatiebranche vraagt 50PLUS zich af of het klopt dat er voor een hybride waterpomp een gasleiding nodig is en hoe zich dat verhoudt tot een gasloze toekomst.

De VOORZITTER schorst de vergadering voor enkele minuten alvorens zij het woord geeft aan de gedeputeerde voor een reactie op de vragen en opmerkingen in eerste termijn.

Gedeputeerde WEBER begint zijn beantwoording met de technische kant. Verschillende fracties hebben terecht geconstateerd dat er bij de jaarrekening nog steeds een afwijking is, ook al is de begroting gedurende het jaar bijgesteld.

Daarom heeft het college vorig jaar na de zomer actie ondernomen rond voorspellen, vertellen, versnellen, maar dat wordt in de Jaarrekening 2017 nog niet echt zichtbaar maar bij de Jaarrekening 2018 zullen die acties echt effect moeten gaan sorteren. Door de verandering van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) mogen subsidies bij de jaarrekening alleen nog verantwoord worden, als er afgerekend is. Voorheen moesten subsidies opgenomen worden, als het voornemen was om ze uit te keren. Bij programma I leidt tot aanzienlijke verschillen.

De heer VAN DIEREN concludeert dat de begrote reserves dus nog groter worden.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat bij de Jaarrekening 2017 al afgerekend is op het vernieuwde BBV. Dat verklaart voor een deel het verschil met de begroting waar nog een hoger subsidiebedrag geraamd is. Het overschot gaat naar de reserve want de provincie is al verplichtingen aangegaan; de subsidiebeschikking is immers al afgegeven. De eigenlijke prestatie kan soms zelfs pas een paar jaar later aan de orde zijn, zoals bij de POP3-middelen.

De heer VAN DIEREN vraagt welke middelen de gedeputeerde ter beschikking staan om te voorkomen dat subsidiënten erg laat afrekenen. Hij is bang dat het op deze manier onbeheersbaar wordt, tenzij de reserves anders geformuleerd worden.

Gedeputeerde WEBER heeft geen nieuwe instrumenten gekregen. Hij denkt wel dat voor de reserves een duidelijker onderscheid moet worden gemaakt tussen vrij besteedbare reserves en reserves waarvoor al verplichtingen zijn aangegaan.

De heer VAN DIEREN vraagt of hij dit antwoord als toezegging mag opvatten dat de gedeputeerde zal bezien of reserves op een andere wijze benoemd moeten worden. In de reserves zal straks sprake zijn van beklemde en niet beklemde bedragen.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat dat vandaag de dag ook al het geval is, maar er zal zeker meer aandacht besteed moeten worden aan het onderscheid tussen het beklemde en het onbeklemde deel. De gedeputeerde wil de Staten bij het kaderbesluit volgende maand al het voorstel doen om alles wat betrekking heeft op het NNN in één reserve te stoppen. Die reserve is nodig om de afgesproken ambitie te kunnen realiseren en die is dus in ieder geval niet vrij besteedbaar. Op het voorspellen, vertellen, versnellen moeten echter nog stappen gezet worden. Vorige maand is reeds de versnelling van de natuuropgaven besproken en dat vindt zijn beslag in de kadernota. Gedeputeerde Staten hebben middelen beschikbaar gesteld voor de Krimpenerwaard om het bestemmingsplan te wijzigen en volledige schadeloosstelling en onteigening mogelijk te maken. De Krimpenerwaard is het enige gebied waar dit direct noodzakelijk is, omdat daar nog grote grondverwerving moet plaatsvinden. In Gouwe Wiericke is meer aan de orde dat de natuur op de juiste plek komt en dat de inrichting geregeld wordt.

Mevrouw KONING vraagt of de niet-gerealiseerde hectares voornamelijk in de Krimpenerwaard lagen en dat daarop inmiddels op geacteerd is door middel van een andere strategie.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat de niet-gerealiseerde hectares inderdaad voor een groot deel in de Krimpenerwaard liggen. De stuurgroep had daarom extra instrumentarium nodig om zelfrealisatie mogelijk te maken. In Gouwe Wiericke stagneert overigens op een aantal dossiers ook de voortgang. Binnenkort zal de gedeputeerde daarover met de stuurgroep praten. De zorgen hebben dus niet alleen betrekking op de Krimpenerwaard. Met de voorgestelde versnelling willen Gedeputeerde Staten de strategische reservering ter hand nemen om kansen te grijpen, als die zich voordoen. Bijvoorbeeld als een agrariër te kennen geeft dat hij wil stoppen of vertrekken. De gedeputeerde verwacht dat dit zal helpen om de natuuropgave op tijd te realiseren. Het PBL constateert dat de gezamenlijke provincies een goed begin gemaakt hebben met het NNN, maar dat zij maar 65% doelbereik hebben. Daarom is versnelling van het NNN noodzakelijk, maar daarom zal de provincie ook de Rijke Groenblauwe Leefomgeving inzetten om meer strategieën te hebben om de biodiversiteit te ondersteunen, zoals de maatregelen voor de boerenlandvogels. De indicator voor de biodiversiteit geeft een stabiel beeld maar sommige onderdelen zijn reden voor grote zorgen, zoals de teruggang van de insecten. Er is een Duits onderzoek, maar ook Natuurmonumenten en de provincie Zuid-Holland hebben onderzoek gedaan. Daaruit blijkt dat de gebieden onderling verschillen. De zorgen betreffen niet altijd de biodiversiteit, maar vooral ook de biomassa.

Mevrouw SAHIN heeft in de wandelgangen gehoord over een onderzoek van de provincie, maar zij herinnert zich niet dat te hebben ontvangen. Zij vraagt of het alsnog kan worden toegezonden.

De VOORZITTER registreert dit als een verzoek aan de griffier. Die zal het onderzoek toesturen.

Gedeputeerde WEBER voegt eraan toe dat het onderzoek van zeer recente datum is. Uit het onderzoek van de provincie blijkt overigens ook dat vooral de massa van de soorten zorgen baart. Er is al met al reden genoeg om de realisatie van het NNN en de Rijke Groenblauwe Leefomgeving te versnellen. De gedeputeerde begrijpt de vraag van PVV over de subsidiëring van de ganzenrustgebieden, maar bij het landelijk Ganzenakkoord zijn de verschillende belangen tegen elkaar uitgeruild. Zuid-Holland heeft een teveel aan ganzen maar Nederland moet (in Europa en wereldwijd) anderzijds zorgdragen voor deze belangrijke soort. Daarom subsidieert Zuid-Holland ganzenrustgebieden en zijn er perioden dat overwinterende ganzen met rust gelaten worden. Daarbuiten moet Zuid-Holland ganzen bestrijden en de gedeputeerde heeft al eerder aangegeven dat Gedeputeerde Staten daarvoor graag een breed instrumentarium ter beschikking willen hebben, inclusief het gebruik van CO₂. In de richting van de VVD zegt de gedeputeerde dat Zuid-Holland inderdaad achterloopt op de ambities en dat daarom versnellingsvoorstellen worden gedaan. Energiebesparing staat voor het college absoluut bovenaan. Hoe minder energie er gebruikt wordt, des te minder hoeft er opgewekt te worden. Er lopen veel acties via de regisseurs om de regionale energiestrategieën van de grond te krijgen. Energiebezuiniging is een centraal onderdeel voor de gebouwde omgeving. De provincie heeft echter nog behoefte aan meer instrumenten die naar verwachting zullen komen uit de lopende onderhandelingen over klimaat en energie die deze zomer eerste resultaten moeten gaan opleveren.

Mevrouw NELISSE vraagt welke maatregelen kunnen worden genomen ter bevordering van energiebesparing in de industrie.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat de industrie in tegenstelling tot andere sectoren die goede prestaties leveren op het gebied van besparing, juist meer energie is gaan gebruiken. Dat heeft natuurlijk te maken met de economische groei. Er is in de industrie wel sprake van een verbeterde energie-efficiency. De CO₂-last van een groeiende productie drukt echter op Zuid-Holland, ook al worden de producten voor de hele wereld gemaakt. De provincie heeft daar weinig grip op omdat het veelal gaat om grote bedrijven, waarmee het Rijk rechtstreeks vertrouwelijke afspraken maakt. De gedeputeerde vindt het zeer ongelukkig dat Gedeputeerde Staten ook geen kennis hebben van die afspraken. Dat is dan ook onderwerp van gesprek in het kader van klimaat- en energieakkoord. Desondanks heeft Zuid-Holland twee acties lopen, ten eerste de 'brancheaanpak' (op vrijwillige basis) en ten tweede de Coalition of the Willing met Deltalinqs (ook op vrijwillige basis). Deze zomer en daarna moet duidelijk worden welke stappen nationaal gezet zullen worden om ook de industrie te wijzen op hun verantwoordelijkheid om heel snel energie te gaan besparen. De gedeputeerde verwacht dat de aankondiging van minister Wiebes dat het laagcalorisch gas bij een deel van die bedrijven eraf gaat, een extra impuls zal geven om snel te gaan werken aan energiebesparing. De gedeputeerde wijst in dit verband op het succes van Zuid-Holland met Heineken, een groot bedrijf dat vrijwillig met de provincie sterk inzet op een CO₂-neutrale bierproductie.

De heer DE HAAN wijst erop dat het stijgende gebruik van elektrische voertuigen ook leidt tot meer energiegebruik. Hij vraagt of bekend is om hoeveel energie het daarbij gaat.

Gedeputeerde WEBER heeft die cijfers niet paraat. In het kader van de energietransitie wordt een grote omslag gemaakt van fossiele brandstof naar onder andere elektriciteit. Daarom moet er dus hard gewerkt worden aan duurzame energiebronnen en het daaraan gekoppelde vraagstuk van opslag en transport. Als industrie en mobiliteit geen gebruik meer maken van fossiele brandstoffen, dan stoten die sectoren ook geen stikstof en fijnstof meer uit. En dat heeft weer een directe relatie met een gezonde leefomgeving en het natuurbehoud.

De heer MINDERHOUT is blij met de Coalition of the Willing. Hij neemt aan dat de deelnemende bedrijven onderling sterk verschillen en ieder hun eigen problematiek hebben. Hij vraagt of en hoe goede resultaten of een goede marsroute doorwerken in de branche waartoe zij behoren.

Gedeputeerde WEBER beaamt dat de industrie vele branches beslaat. Er is echter lang niet altijd sprake van een brancheaanpak. Het is echter wel de bedoeling dat de kennis die ontwikkeld wordt, zo veel mogelijk verspreid wordt. Een voorbeeld daarvan is het stoomnet dat door allerlei bedrijven in de Rotterdamse haven ontwikkeld wordt en waarmee zij elkaar kunnen helpen.

De heer HOOGENDAM is blij met het enthousiaste verhaal van de gedeputeerde maar hij wil daarbij wel een kanttekening zetten; 69% van het energieverbruik vindt plaats bij bedrijven. Zonder een bedrijf als Heineken wat het percentage waarschijnlijke boven de 70% uitgekomen, ondanks de Coalition of the Willing et cetera. Het is dus geen geringe opgave om daar iets aan te doen.

Gedeputeerde WEBER maakt zich daarover juist zorgen. Voor een belangrijk deel moet de energiebesparing komen uit een nationale en Europese aanpak. Zuid-Holland draagt daaraan haar steentje bij door kennis te ontwikkelen, door te werken met bedrijven die voorop willen lopen (waaronder het initiatief Groene Cirkels van Heineken), maar er moet nog heel veel gebeuren. In de industrie speelt overigens de investeringscyclus, een periode van tussen de 15 en 30 jaar, daarbij een belangrijke rol.

De heer HOOGENDAM dacht dat voor het toepassen van de “Best Beschikbare Technieken” (BBT) een periode geldt van niet meer dan 10 jaar. Ook al hanteren bedrijven een langere afschrijftermijn, zij kunnen zich niet aan deze voorwaarde onttrekken.

Gedeputeerde WEBER is het daarmee eens, maar in de chemische industrie moeten soms volledig nieuwe productieprocessen ontworpen worden en dat brengt een langere investeringscyclus met zich mee dan de BBT. De gedeputeerde voegt eraan toe dat niet alleen de processen en het gebruik van fossiele brandstof een rol speelt maar vooral ook de feedstock. Daardoor is de circulaire economie zo'n belangrijk item.

Mevrouw KONING dacht dat in de Wet milieubeheer geregeld was dat investeringen gedaan dienen te worden die in vijf jaar terugverdiend kunnen worden (energiebesparing ten opzichte van de investering) en dat de RUD's daarop toezicht houden.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat dat klopt maar dat het niet geldt voor grote bedrijven. Die zitten in het MEE-convenant (Meerjarenafspraken Energie-efficiëntie voor ETS-bedrijven), waarop de provincie geen zicht heeft. Met betrekking tot de overige bedrijven heeft de provincie haar handhavingstaak versterkt om ervoor te zorgen dat aan die bepaling in de Wet milieubeheer wordt voldaan. De gedeputeerde heeft het verloop van de energiebesparing al geschetst. De industrie is de enige stijger maar zo dominant dat het totaal ook stijgt. Bovendien heeft de start van de nieuwe kolencentrale op de Maasvlakte een stijging van CO₂-uitstoot tot gevolg gehad. Inmiddels is een oude kolencentrale gesloten, maar dat is nog niet tot uitdrukking gekomen in de cijfers want de verbruikscijfers lopen altijd een jaar achter.

De heer HOOGENDAM neemt aan dat de cijfers over 2017 gaan.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat destijds afspraken zijn gemaakt over de monitoring. Het gaat wel degelijk om de cijfers van 2016, waarover wordt gerapporteerd in 2017.

De heer HOOGENDAM doelt op de financiële cijfers van de jaarstukken. De jaarrekening gaat over wat de provincie in 2017 heeft uitgegeven om bepaalde zaken te realiseren. Met die middelen is natuurlijk niets gerealiseerd in 2016. Hij vraagt zich af wat het verband dan nog is.

De VOORZITTER denkt dat geld en andere cijfers uit elkaar gehouden worden.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat de heer Hoogendam gelijk heeft. De jaarrekening rapporteert over de realisatie van het beleid in middelen over 2017.

De effecten daarvan kunnen niet afgelezen worden aan de Meterstand want die cijfers gaan over 2016.

De heer VAN DIEREN maakt het nog ingewikkelder. Veel effecten van uitgaven komen pas een jaar later, dus de effecten van het beleid van gedeputeerde Weber worden waarschijnlijk pas in 2018 zichtbaar.

Gedeputeerde WEBER beaamt dat. Dat laat echter onverlet dat de provincie veel acties in gang moet zetten en heeft gezet die later effect sorteren. In het woord transitie zit al verborgen dat er een hele weg afgelegd moet worden en gedurende het traject zullen dus ook strategieën gebruikt worden die weliswaar een verbetering zijn maar nog niet ideaal. In die categorie past de hybride warmtepomp want die heeft ook nog een gasaansluiting nodig. Een dergelijke tussenstrategie kan zinvol zijn voor de huidige bebouwde omgeving die nog is aangesloten op gas en waarvoor nog geen alternatief beschikbaar is.

De heer MINDERHOUT begrijpt dat Gedeputeerde Staten de hybride warmtepomp niet tot beleid maken, maar een hybride warmtepomp is wel goed te combineren met stadsverwarming en is dus niet per definitie afhankelijk van een gasaansluiting.

Gedeputeerde WEBER beaamt dat dat ook waar is. Voor veel technieken geldt dat steeds de afweging gemaakt moet worden of het in de gegeven situatie een bijdrage levert. De Staat van Zuid-Holland biedt een grote hoeveelheid diepere informatie en cijfers, waarnaar onder ander de heer Van dieren vroeg, op de website van Zuid-Holland.

De heer VAN DIEREN bekent dat hij daar nog onvoldoende gebruik van maakt. Hij vraagt of het mogelijk is om aan de stukken links toe te voegen, zodat de Staten die informatie gemakkelijk kunnen vinden.

Gedeputeerde WEBER zal dat zeker doen.

Mevrouw KONING brengt in herinnering dat eerder is afgesproken dat de Staten er per briefje op geattendeerd zouden worden, als er nieuwe informatie op de Staat van Zuid-Holland geplaatst wordt. De Staten hebben die hulp nog wel nodig.

Gedeputeerde WEBER zal dat zeker doen, temeer omdat de Staat van Zuid-Holland permanent wordt bijgehouden, terwijl de Meterstand meer een fotomoment is.

Mevrouw WIJBENGA attendeert de gedeputeerde erop dat de links die al in het voortgangsrapport zitten, niet werken.

De heer VAN DIEREN heeft dezelfde ervaring en wat hem betreft is dat geen uitnodiging om gebruik te maken van die informatie.

Gedeputeerde WEBER begrijpt de oproep en zal zijn best doen om ervoor te zorgen dat de Staten zo gemakkelijk mogelijk over alle informatie kunnen beschikken.

Het college deelt met D66 dat zonnevelden minder gewenst zijn. Het college is daarin dan ook terughoudend. De voorstellen van het college hebben vooral

betrekking op reststukken en tijdelijke parken. Het college wil vooral inzetten op dubbel grondgebruik, soms ook in het landelijk gebied. Hij brengt de motie Zonneboeren van de heer Hoogendam in herinnering. Een nieuw verdienmodel kan bijvoorbeeld behulpzaam zijn in gebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling, maar dan is er ook geen sprake van concurrentie met de voedselproductie. De gedeputeerde vervolgt zijn beantwoording met de vragen over energie. Hij vindt de vraag van de PvdA wat er geleerd kan worden van de landbouw interessant, maar hij heeft het antwoord niet voorhanden. Het verschil met industrie is wel dat de provincie toezicht houdt op de landbouw in het kader van de Wet milieubeheer. Wellicht helpt dat. Het IPO heeft samen met de VNG een oproep gedaan aan het Rijk in het kader van de klimaatonderhandelingen om de provincies daarin meer inzicht te geven.

De gedeputeerde herkent de zorgen van het CDA over de productie van duurzame energie. De regio's doen inmiddels wel zelf voorstellen in de regionale energiestrategieën maar die voldoen lang niet altijd aan het huidige provinciale beleid. In het najaar zal daarover overleg plaatsvinden, gesteund door een advies van de PARK. Provinciale Staten zullen uiteindelijk moeten besluiten over het beleid. De gedeputeerde verwacht dat er tussen de zomer en eind van het jaar ook een impuls zal komen als gevolg van het nieuwe nationale energieakkoord, want de resultaten zijn inderdaad nog onvoldoende. In de richting van GroenLinks zegt de gedeputeerde dat Zuid-Holland nog lang niet levert wat het zou moeten leveren. De voortgangsrapportage over windenergie laat helaas zien dat Zuid-Holland niet op tijd de afgesproken 735,5 MW zal realiseren, hoewel Zuid-Holland op termijn uiteindelijk wel meer zal leveren door overprogrammering. Provinciale Staten hebben zelf een belangrijke stap gezet door de aanpassing van de VRM voor de windlocaties in de Rotterdamse regio. Zowel nationaal als in de provincie houdt een 'kernteam' zich bezig met de realisatie van de Rotterdamse locaties. De gedeputeerde zit Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf en het Havenbedrijf Rotterdam flink achter de voden, maar hij ondervindt gelukkig ook veel steun van de minister op dit punt.

Mevrouw SAHIN ervaart een groot verschil tussen de bestuurlijke inleiding en wat de gedeputeerde nu vertelt. De bestuurlijke inleiding geeft de indruk dat het behoorlijk goed gaat allemaal.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat de provincie in korte tijd veel acties op touw heeft gezet voor dit nieuwe beleidsveld. Hij is trots op wat medewerkers, maatschappelijke partners en gemeenten in korte tijd bereikt hebben, ook al levert dat nog onvoldoende op. Dat geldt zeker ook voor de productie van duurzame energie. De gedeputeerde denkt hiermee de vragen over energie beantwoord te hebben.

Mevrouw VAN VIEGEN had in het kader van foreign investments van het IQ nog gevraagd of de provincie op een of andere manier kan stimuleren dat er juist duurzame bedrijven naar Zuid-Holland komen.

Gedeputeerde WEBER is geen kenner van het acquisitiebeleid van het IQ maar hij dacht dat het wel gericht moest zijn op bedrijven die passen bij het profiel, het versterken van het industrieel ecosysteem. Het is juist de bedoeling om duurzame bedrijven binnen te halen. Wast to chemistry is bijvoorbeeld een belangrijk bedrijf dat een start maakt met de circulaire economie in de Rotterdamse haven. De gedeputeerde herkent het beeld dat mevrouw Van Viegen schetst niet; hij stelt voor zijn college te vragen daarop terug te komen.

De gedeputeerde vervolgt zijn beantwoording met de vragen over groen. Met betrekking tot de stand van zaken rond de Natura 2000-beheerplannen zegt de gedeputeerde het volgende. De zeer complexe situatie in de Sauerboezem, waarbij natuurbelangen en belangen van omwonenden botsten, heeft tot ernstige vertraging geleid maar inmiddels is in goed overleg is een oplossing gevonden waarmee beide partijen kunnen leven. Gedeputeerde Staten keuren dat plan dan ook goed. Het gebied gaat echter helaas over naar de provincie Utrecht. Zuid-Holland is in nauw overleg met Utrecht over de uitvoering van dit plan. Een aantal plannen komt al in de tweede cyclus. De provincie doet na twee jaar een tussenevaluatie en na vijf jaar een eindevaluatie, zodat voor de nieuwe beheerplanperiode de lessen van de eerste vijf jaar meegenomen kunnen worden. Daarnaast heeft de provincie de nodige natuurherstelmaatregelen gecontracteerd. Er wordt pas betaald na levering.

De heer VAN DIEREN vraagt of en hoe Provinciale Staten kunnen volgen of de beheerplannen uitgevoerd worden overeenkomstig de afspraken.

Gedeputeerde WEBER stelt voor om daaraan extra aandacht te besteden in de volgende voortgangsrapportage Groen door per plan aan te geven wat de stand van zaken is.

De heer VAN DIEREN vraagt of de gedeputeerde ook eventuele knelpunten aangeeft en waar eventueel meer geld nodig is.

Gedeputeerde WEBER beaamt dat het op die manier goed in de cyclus past. Bij het kaderbesluit kunnen daar dan eventuele consequenties worden verbonden. Hij gaat vervolgens in op de monitoring van de intensieve veehouderij. Het college heeft de Staten beloofd om de (externe) effecten beter te monitoren. In de richting van de VVD zegt hij dat daarom ook aandacht besteed wordt aan de elementen people en planet en niet alleen aan de structuur. De gedeputeerde verwacht echter niet dat dit leidt tot toename van de administratieve lasten bij agrariërs want zij moeten hoe dan ook rapporteren aan de omgevingsdiensten. De gedeputeerde vindt dat het wel nodig is om recht te doen aan de afspraak dat het proces gevolgd moet kunnen worden. Gezondheidseffecten kunnen niet meegenomen worden, omdat er onvoldoende kennis is om die te kunnen relateren aan de uitbreiding van een bedrijf. De gedeputeerde vindt een keer per jaar een gesprek voldoende; de monitor wordt permanent gevuld en indien nodig zal hij zeker een extra gesprek met LTO inplannen. De gedeputeerde vindt de vraag van de PvdA interessant maar hij waagt het te betwijfelen of systematisch per gebied bekend is welke natuur- en recreatiegebieden zelf in hun beheer kunnen voorzien. Hij vindt het echter een dermate interessante gedachte dat hij voorstelt er in een later stadium op terug te komen.

Mevrouw KONING zou graag weten wanneer de gedeputeerde daarop denkt terug te komen. De volgende voortgangsrapportage komt pas over een jaar; dat zou zij te laat vinden.

Gedeputeerde WEBER denkt dat het goed zou passen om bij het programma Zuid-Holland Groen in november 2018 een eerste beeld te geven. De gedeputeerde zal daarbij ook rapporteren welke informatie ontbreekt. Mocht dat onmogelijk zijn, dan laat hij dat uiteraard eerder weten. De complimenten van het CDA over de voortgangsrapportage en de infographics zal hij overbrengen aan de medewerkers.

GroenLinks wil de organisatiekracht van de landschapstafels versterken. De provincie neemt deel en draagt ook financieel bij. Binnen de middelen voor de programma's is ook ruimte voor organisatiekosten. De provincie is echter niet de opdrachtgever van de landschapstafels, het is een samenwerkingsverband. De gedeputeerde verwacht dan ook inzet van alle betrokken partijen. Daarnaast houden de regiegroepen zich bezig met het delen van kennis en ervaring en worden de lessen ook gedeeld tijdens de jaarlijks conferentie. De landschapstafels bestaan nog maar kort, maar zij doen al goed werk. De programma's leiden al tot projecten en uit de tussenevaluatie blijkt dat alle tafels hun werk goed doen, zij het allemaal op hun eigen manier. De gedeputeerde heeft er vertrouwen in dat de uitvoering conform afspraak begint in 2019 en in 2022 gereed is. Hij hoopt dat de tafels zich verder ontwikkelen in het kader van de Rijke Groenblauwe Leefomgeving en dat zij zich ook verantwoordelijk zullen gaan voelen voor een visie op hun gebied. Voor deze collegeperiode zijn voldoende middelen vrijgemaakt, maar de gedeputeerde heeft er ook vertrouwen in dat een volgend college dat ook zal doen omdat het zonde zou zijn om wat bereikt is, weer verloren te laten gaan.

De provincie haakt uiteraard aan bij het Deltaplan Biodiversiteit. De trekker daarvan, Koos Biesmeijer, is ook een zeer gewaardeerd adviseur voor de Rijke Groenblauwe Leefomgeving en hij is ook heel actief op het gebied van de Groene Cirkels.

Mevrouw SAHIN heeft van verschillende landschapstafels signalen gekregen over de organisatiekracht. Zij begrijpt nu dat de middelen eigenlijk incidenteel zijn en daarom wil zij graag weten wat de mogelijkheden voor de toekomst zijn om de organisatiekracht te versterken.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat Provinciale Staten zelf besloten hebben dat de middelen incidenteel zijn. Dat hoeft echter de organisatiekracht niet tegen te werken. De gedeputeerde vindt het echter ook heel belangrijk dat partijen niet meteen aankloppen bij de provincie, maar zelf verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van hun eigen omgeving, ook al is de provincie graag bereid om mee te praten.

De heer Hoogendam komt ieder jaar met een verrassing. Dit keer wil hij het resultaat van de wandelpaden relativeren. De provincie heeft inderdaad geen 1000 km wandelpad aangelegd maar de provincie heeft wel ontbrekende schakels gerealiseerd. Vrijwilligers van Wandelvereniging Te Voet zetten attractieve wandelingen uit voor de provincie. Daar horen bewegwijzering, kaarten, appjes en het aanleggen van ontbrekende schakels bij. Er staat een hele goede wandelrouteplanner op de website van de provincie. Er wordt dus buitengewoon veel werk verzet, vooral door vrijwilligers die daarvoor waardering verdienen.

Wat de provincie kan doen aan het magere inkomen van de melkveehouder is een heel erg algemene vraag. Het gaat zeker niet slecht met elke melkveehouder maar de grondgebonden landbouw in Zuid-Holland heeft het niet gemakkelijk door de fosfaatdiscussie. Zuid-Holland heeft zwaar gelobbyd om de rekening van het fosfaatprobleem bij de niet-grondgebonden melkveesector elders in Nederland te leggen maar is daarin maar ten dele geslaagd. Wat echter wel kan bijdragen aan een beter inkomen voor melkveehouders zijn de verbredingsmogelijkheden die de provincie faciliteert en ondersteunt, de ondersteuning van het VIC bij andere bedrijfsmodellen, de zelfrealisatie die de provincie mogelijk maakt in het kader van het natuurbeleid en het programma

Innovatie Landbouw dat moet leiden tot meer natuurinclusief boeren en kortere ketens.

De Partij voor de Dieren stelt dat de provincie bespaart op natuur, maar volgens de gedeputeerde wordt er juist meer geïnvesteerd in natuur.

Mevrouw VAN VIEGEN verwijst naar pagina 55 van de jaarstukken waar staat: "Om het natuurbeheer op de lange termijn te kunnen financieren wordt voorgesteld om te besparen." De Partij voor de Dieren wil daarentegen juist meer investeren.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat het de bedoeling is om te besparen op de organisatiekosten. Er gaat nu nog te veel geld zitten in 'red tape'. Dat willen Gedeputeerde Staten terugdringen. Het natuurareaal groeit en daarmee zullen de beheerkosten stijgen. Meer efficiëntie is nodig om te voorkomen dat dat een belemmering wordt voor de realisatie van meer natuur.

Mevrouw VAN VIEGEN gaat ervan uit dat die organisatiekosten niet voor niets gemaakt worden. Zij is toch bang dat het uiteindelijk ten koste zal gaan van het natuurbeheer zelf.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat het beheer af en toe nog erg versnipperd is en dat kleine natuurbeheerders afzonderlijk gecertificeerd moeten worden. Het is de bedoeling om te streven naar grote eenheden, zodat iedere euro een zo hoog mogelijk rendement oplevert voor het groen en er niet te veel geld gaat zitten in overhead.

De gedeputeerde hield zich ook in de vorige periode al bezig met de waterkwaliteit van De Grevelingen en gedeputeerde Janssen doet dat in de huidige periode. In beide collegeperiodes is er geld vrijgemaakt om het Rijk over de streep te trekken. Mede dankzij de inspanningen van de provincie en de gemeenten heeft het Rijk 74 miljoen euro extra vrijgemaakt om het getij in De Grevelingen te herstellen, een groot succes waarmee de gedeputeerde ontzettend blij is.

Net als de Partij voor de Dieren wil ook het college de CO₂-prestatie van de akkerbouw verbeterd zien. Een aparte sectortafel Landbouw en landgebruik moet in het kader van de onderhandelingen over het Klimaat- en Energieakkoord adviezen meegeven voor de verbetering van die prestatie. De provincie werkt er concreet aan in het kader van het innovatieprogramma Duurzame Landbouw. Daarom hecht de gedeputeerde ook sterk aan een kennis- en innovatiecentrum voor de akkerbouw in vergelijking met het VIC. Er wordt gewerkt aan een Groene Cirkel voor de akkerbouw op de Zuid-Hollandse eilanden. Er zijn veel bewegingen gaande die kunnen gaan helpen om voortgang te boeken op diverse prestaties op het gebied van duurzaamheid.

De fractie van 50PLUS vraagt aandacht voor veiligheid, in het bijzonder met betrekking tot ouderen. Voor toezicht en handhaving (en daarmee dus ook voor veiligheid) zijn in deze periode extra middelen vrijgemaakt. Dat is belangrijk voor alle doelgroepen, maar dus ook voor ouderen. De vraag van 50PLUS doelt echter ook op de begaanbaarheid en toegankelijkheid van paden. De recreatieschappen hebben daaraan altijd veel aandacht besteed en doen dat ongetwijfeld nog steeds, maar de gedeputeerde beaamt dat hier ook een spanningsveld aan de orde is. De opvattingen daarover verschillen omdat een gebied met betere en bredere paden ook toegankelijker wordt voor brommers en andere vormen van mobiliteit die er juist niet gewenst zijn vanwege het natuurbelang. De gedeputeerde hoopt alle vragen beantwoord te hebben.

Mevrouw VAN VIEGEN had nog gevraagd hoe de effecten van de uitbreiding van de intensieve veehouderij op de gezondheid en het milieu gemonitord worden.

Gedeputeerde WEBER heeft al uitgelegd dat er geen relatie gelegd kan worden tussen individuele bedrijven en gezondheid. Het RIVM doet nu wel landelijk onderzoek naar de relatie tussen de intensieve veehouderij, in het bijzonder de geitenhouderij, en gezondheid. Daar zullen zeker lessen uit te trekken zijn, waarmee de gedeputeerde terug zal komen bij de Staten. Daarom heeft de provincie zelfs een pas op de plaats afgekondigd voor de geitenhouderij.

De heer VAN DIEREN verwijst naar de opmerking van mevrouw Van Viegen dat in de VRM ecologische verbindingen geschrapt zullen worden. Hij heeft dat niet kunnen vinden. Hij vraagt de gedeputeerde daarover uitsluitsel te geven.

Gedeputeerde WEBER heeft de neiging om het met nee te beantwoorden maar de vraag intrigeert hem en daarom zal hij het nazien. Hij weet wel dat er een besluit genomen is over de categorisering van de ecologische verbindingen. Een andere mogelijkheid is dat het gaat over een oude verbinding, waarover al eerder is besloten dat die zou afvallen.

De heer VAN DIEREN denkt dat een duidelijk antwoord op deze vraag zou voorkomen dat mevrouw Van Viegen een amendement gaat maken, terwijl dat niet nodig is.

Mevrouw KONING begrijpt uit het antwoord dat de gedeputeerde niet herkent dat er iets geschrapt is ten opzichte van de vorige keer dat de commissie DO over de ecologische zones heeft gesproken.

Gedeputeerde WEBER kan zich dat inderdaad niet herinneren, hoewel hij niet uitsluit dat het gaat om het herstellen van een foutje in de VRM.

Mevrouw KONING vraagt nogmaals om de bevestiging dat er geen ecologische verbindingzones geschrapt worden ten opzichte van de vorige keer, los van een fout in de VRM die wellicht nog hersteld moet worden.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat daarvan voor zover hij weet, geen sprake is. Hij zal het echter expliciet nagaan voor de zekerheid.

Mevrouw VAN VIEGEN zag op de kaart van de wijziging van de VRM wel degelijk een wijziging. Zij zal er voor de zekerheid een technische vraag over stellen.

De VOORZITTER sluit de behandeling. Zij heeft de volgende toezeggingen genoteerd:

- Morgen zal de griffie bij het rondsturen van de besluitenlijst een link toevoegen naar het veelbesproken onderzoek naar de vlinders in Zuid-Holland.
- Gedeputeerde Staten zullen scherper inzichtelijk maken hoe het ziet met het onbeklemd deel van de reserve in verband met de gewijzigde BBV-systematiek over subsidies.
- Gedeputeerde Staten zullen bezien hoe de Staat van Zuid-Holland in de stukken beter onder de aandacht gebracht kan worden van de Staten, zodat zij de weg naar de Staat van Zuid-Holland gemakkelijker kunnen vinden.

- Gedeputeerde Staten komen terug op het punt van de duurzaamheid van bedrijven die worden aangetrokken door IQ en zullen ook antwoord geven op de vraag hoe het zit met het al dan niet schrappen van ecologische verbindingen. De voorzitter noemt deze beide toezeggingen tegelijk omdat zij ervan uitgaat dat de beantwoording daarvan zal geschieden voor de komende Provinciale Statenvergadering.
- Ten aanzien van de natuurbeheerplannen is afgesproken dat er in de toekomst een extra paragraaf komt die meer inzicht geeft in de looptijd van de plannen en eventuele knelpunten, zodat daarop geacteerd kan worden.
- Bij het programma Groen dat in november 2018 zal verschijnen, zal een eerste beeld worden gegeven van de gebieden die wellicht extra beheermiddelen nodig hebben. De voorzitter vraagt aan mevrouw Koning of deze laatste toezegging klopt.

Mevrouw KONING heeft vernomen dat sommige voormalige recreatiegebieden te weinig middelen zouden hebben voor beheer en onderhoud. Zij noemt als voorbeeld De Biesbosch, waar overwogen is om toegangkaartjes te gaan verkopen om de noodzakelijke uitgaven te dekken. De gedeputeerde heeft in algemene zin geantwoord dat het interessant zou zijn om het percentage dat nodig is voor beheer en onderhoud in beeld te brengen en te overwegen om er iets aan te doen, als dat nodig zou blijken te zijn.

De VOORZITTER concludeert dat het dus gaat om het financieel inzichtelijk maken van het percentage van het beschikbare geld dat nodig is voor beheer.

De heer VAN DIEREN denkt dat het niet noodzakelijk is om een aparte rapportage te maken over de uitvoering van de beheerplannen; dat kan gewoon meegenomen worden in de voortgangsrapportages over groen in de planning- en controlcyclus.

De VOORZITTER heeft het zo bedoeld, hoewel zij dat inderdaad niet expliciet heeft gezegd. Zij concludeert dat het voorstel als bespreekstuk geagendeerd zal worden voor Provinciale Staten en dat motie 651 als afgedaan beschouwd kan worden.

5b. Subsidieverlening Energie Transitie Partners B.V.: Innovatiecluster Warmte Westland-Oostland

De VOORZITTER geeft het woord aan de heer Ludema die om agendering heeft gevraagd.

De heer LUDEMA blijft erbij dat hij het een rommelig proces vindt, ondanks de aanvullende informatie die de Staten gekregen hebben. Dat het niet het juiste gang van zaken is, wordt alleen maar versterkt door het feit dat de provincie zelfs nog teruggefloten kan worden door de rechter. Uit de informatie blijkt evenmin of deze organisatie uiteindelijk kan zorgen voor een sluitende businesscases. Er wordt gesproken over nieuwe geothermieboringen maar niet of de temperatuur van het water voor dat gebied wel hoog genoeg is. Spreker vraagt hoe er in de coördinatie van activiteiten gezorgd gaat worden voor sluitende businesscases. Uit de proefboring zou gebleken zijn dat er meer warmte naar buiten komt dan nodig is, maar volgens spreker is dat nooit het geval maar met een lagere temperatuur is er geen sprake van een sluitende businesscase. Spreker denkt dat dit een typefout is. Spreker vindt het jammerlijk dat de subsidie is verleend, terwijl

de activiteiten al in uitvoering waren en daarom wil de VVD straks wel horen of dit project al dan niet succesvol is geweest. De provincie geeft dit geld uit met een bepaalde bedoeling, namelijk een aantal boringen naar warmte. Tot slot vindt hij het jammer dat dit niet gekoppeld is aan het Warmtenet van de provincie.

De heer P. RIJKEN verklaart dat ook de PVV niet erg enthousiast is over de manier waarop de Staten hiervan op de hoogte zijn gesteld, inderdaad 'rommelig'. Hij is hoe dan ook de laatste tijd minder enthousiast over warmteprojecten. Hij heeft de volgende vragen aan het college:

- Wat zijn naar schatting de totale kosten van het hele project?
- Hoe lang gaat het project naar verwachting duren, dus totdat de warmte uit de grond gehaald kan worden?
- Hij wil graag de zekerheid hebben dat het Warmtebedrijf Rotterdam hier niet bij betrokken is.

De heer VAN DIEREN is het eens met de agendering omdat het geheel inderdaad rommelig overkomt. Het is goed dat de notitie uit 2016 er nu bij zit, zodat de drie doelen van het cluster weer even in herinnering geroepen worden. Spreker zou graag weten of de subsidieverlening bijdraagt aan die doelen, waaronder versnelling van de energietransitie.

De heer DE HAAN verklaart dat het CDA alleen maar voor kan stemmen, omdat het project de energietransitie ondersteunt.

Mevrouw VAN VIEGEN heeft een paar vragen:

- Zij vraagt of in de verkenningstudies ook de veiligheidsaspecten worden meegenomen, ook in relatie tot de zorgen van het Staatstoezicht op de Mijnen?
- Welk bedrag krijgt Ammerlaan voor de bouw van de nieuwe put? Spreekster heeft begrepen dat ook de provincie daarin bijdraagt. Verstrek de provincie ook een lening (zoals de gemeente Pijnacker-Nootdorp) of blijft het bij subsidie?

Mevrouw VAN HUNNIK vindt het ook een wat rommelig proces dat lastig is om te duiden. In het stuk wordt een aantal keren verwezen naar motie 720, waar GroenLinks nog steeds volledig achter staat. Wat GroenLinks betreft is geothermie niet de enige optie om te verduurzamen in het Greenportgebied. GroenLinks denkt aan zonne-energie en de (semi)gesloten kassen. Een aantal fasen van het project wordt gesubsidieerd. Spreekster wil graag weten of de provincie volgende fasen ook weer gaat subsidiëren.

De heer BAKX vraagt of er een open inschrijving is geweest want het lijkt erop dat er maar één partij bij betrokken is. Ten tweede vraagt hij of het niet vreemd is dat bij de betrokken bedrijven dezelfde personen in de directie zitten.

De heer MINDERHOUT heeft tijdens de Dag van de Verantwoording van een tuinder uit het gebied juist complimenten gekregen voor de aanpak van de provincie. In eerste instantie vroeg de PvdA zich ook af wat deze subsidie zou opleveren maar inmiddels is duidelijk dat het Westland inzet op duurzaamheid. Geothermie is een van mogelijkheden om dat te bereiken en dit is een investering in de voorbereiding daarop. Als dat direct duidelijk was geweest, dan had het een hamerstuk kunnen zijn wat de PvdA betreft.

De heer HOOGENDAM vindt het weliswaar een sympathiek project maar de SP hecht wel degelijk aan procedures en wil niet met meer subsidies geconfronteerd worden die verleend worden aan lopende projecten. In dit geval kan hij zich echter voorstellen dat Provinciale Staten ermee instemmen.

De heer RIJNBERK verklaart dat D66 geen vragen heeft en kan instemmen met het voorliggende voorstel.

Gedeputeerde WEBER trekt zich aan dat er veel misverstanden zijn ontstaan. Blijkbaar zijn de stukken niet helder genoeg geweest. Geothermie is een van de opties, niet de enige, om te verduurzamen in Westland-Oostland. Ook de 'gesloten kas' en de 'energieleverende kas' zullen in de toekomst mogelijk zijn. Geothermie biedt echter een grote kans omdat de bodem in het Westland daarvoor zeer geschikt is. De provincie heeft samen met de gemeente Westland en twee andere partners het initiatief genomen voor dit project. Zowel de gemeente Westland, de bedrijven en de provincie investeren er geld in, in gelijke delen. De subsidie is dus niet toegekend nadat het project al begonnen was. De andere partijen hebben alleen wel eerder 'geleverd' dan de provincie. Het project heeft alleen betrekking op de voorbereidingsfase van de boring; er is dus geen sprake van een commerciële activiteit. De provincie wil de zelforganisatie van de tuinders stimuleren door coöperaties op te richten. In de vervolgfase is de provincie alleen nog betrokken via het Warmteparticipatiefonds, als er een aanvraag zouden worden gedaan. De middelen zijn dus nadrukkelijk niet bedoeld voor uitvoering of de exploitatie. De gedeputeerde beaamt dat Gedeputeerde Staten meteen duidelijk hadden moeten maken wat de bijdrage aan het provinciale doel is; in dit geval de verduurzaming van de glastuinbouw die fikse ambities heeft. De provincie ondersteunt dus in feite alleen het organiseren van sluitende businesscases maar subsidieert die niet. De VVD wil terecht horen of het een succes is geworden. De gedeputeerde zal in de volgende Meterstand opnemen hoeveel coöperaties er van start zijn gegaan, in welke fase de projecten zitten en wat die hebben opgeleverd. Het is de bedoeling om kralen te rijgen aan de ketting van het Warmtenet omdat daarmee de redundantie wordt ingebouwd die belangrijk is voor dit soort systemen. Alle bedrijven die een rol spelen in het aantal van de infrastructuur voor het warmtenet kunnen daaraan een positieve bijdrage leveren. De gedeputeerde sluit dus geen enkel bedrijf uit. Dit project is beperkt tot de initiatie- en de voorbereidingsfase. De bedragen die daarvoor nodig zijn, staan in het stuk. Wat er verder gaat gebeuren en wie waar gaat boren, is nog niet bekend. De gedeputeerde durft niet te zeggen of in de studie ook gekeken is naar veiligheidsaspecten, maar veiligheid heeft absoluut de aandacht, als was het maar vanwege het zeer strenge toezicht van het Staatstoezicht op de Mijnen.

Mevrouw VAN VIEGEN vraagt of zij alsnog antwoord kan krijgen op die vraag.

Gedeputeerde WEBER is bereid om het voor haar na te vragen maar voor het resultaat is het niet relevant, want iedere aanvraag die leidt tot een concreet voorstel om te gaan boren moet een enorme hoeveelheid informatie aanleveren die gecheckt wordt door het Staatstoezicht op de Mijnen. Er is geen open inschrijving geweest want het is geen commerciële activiteit. Vandaar ook die personele unie. De PvdA wil achteraf horen wat het effect is geweest van wat nu als proceshandelen worden gezien maar wat direct bijdraagt aan de realisatie van de strategie. Welk bedrag de provincie toekent aan Ammerlaan en of dit een lening of subsidie betreft, valt buiten het bestek van ETP. De gedeputeerde weet

dat Ammerlaan samen met de gemeente al een bijdrage heeft gevraagd aan het Warmteparticipatiefonds. Het Warmteparticipatiefonds bedoelt iedere aanvraag op zijn eigen merites. Het gaat altijd om een participatie en nooit om een subsidie.

De VOORZITTER vraagt of er vragen onbeantwoord zijn gebleven.

Mevrouw VAN VIEGEN heeft een aanvullende vraag. Zij vraagt of er al een pilot of iets dergelijks is gestart met lichtdoorlatende zonnepanelen op kassen.

Gedeputeerde WEBER durft dat niet te zeggen.

De VOORZITTER vraagt of het voorstel als hamerstuk geagendeerd kan worden.

De heer LUDÉMA vraagt of de voorzitter de toezegging heeft genoteerd.

De VOORZITTER heeft geen toezegging genoteerd.

Gedeputeerde WEBER heeft toegezegd dat hij volgend jaar in de nieuwe versie van de Meterstand zal rapporteren over de effecten van deze subsidieverlening.

De VOORZITTER concludeert dat die bij deze als toezegging is genoteerd.

De heer LUDÉMA vraagt of 'effecten' ook betekent dat het een bijdrage levert aan de doelstellingen.

Gedeputeerde WEBER antwoordt daarop bevestigend. De provincie wil natuurlijk uiteindelijk dat er geboord wordt en dat er gigajoules geothermie worden geproduceerd.

De heer MINDERHOUT begrijpt het even niet meer. Volgens hem kan het ETP niet aankloppen bij het Warmteparticipatiefonds want het ETP gaat niet zelf investeren in oplossingen.

Gedeputeerde WEBER antwoordt dat het effect zou kunnen zijn dat er uit het initiatief van ETP coöperaties ontstaan die daadwerkelijk naar geothermie gaan boren in de hoop dat dit leidt tot een bron. Daarover gaat de gedeputeerde rapporteren. Hij hoopt eigenlijk dat die initiatieven geen beroep hoeven te doen op het Warmteparticipatiefonds.

De VOORZITTER concludeert dat het voorstel als hamerstuk geagendeerd wordt voor Provinciale Staten.

De VOORZITTER stelt vervolgens op basis van artikel 23 van de Provinciewet voor om de deuren te sluiten en te besluiten in beslotenheid verder te vergaderen, omdat Gedeputeerde Staten over het volgende agendapunt geheime stukken hebben gestuurd. Aldus wordt besloten. Zij schorst het openbare deel van deze vergadering.

6. Sluiting

De VOORZITTER heropent de vergadering en sluit die om 18.20 uur. De volgende commissievergadering vindt plaats op 13 juni 2018, aanvang 14.00 uur.